

RAPORT DE ACTIVITATE 2015

CRJM

CENTRUL DE
RESURSE JURIDICE
DIN MOLDOVA

RAPORT
DE ACTIVITATE
2015

Cuprins

Despre CRJM	5
Echipa CRJM	6
Consiliul de administrare al CRJM	6
Suținătorii și donatorii CRJM	6
Mesajul președintelui	7
Sporirea eficienței și responsabilității justiției	9
Reforma procuraturii și combaterea corupției	14
Armonizarea legislației și practicilor din Republica Moldova cu standardele internaționale în domeniul drepturilor omului	15
Promovarea unui mediu favorabil pentru organizațiile societății civile	19
Fortificarea capacităților instituționale și sporirea vizibilității CRJM	20
Bilanțul contabil al CRJM: 2015	21
Sumarul surselor de finanțare ale CRJM în 2015	22
Activitatea CRJM în cifre	24

Despre CRJM

Identitate

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație non-profit neguvernamentală. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

Scop

CRJM **urmărește** să atingă următoarele scopuri:

- Sistem judecătoresc responsabil și eficient în Moldova
- Aplicarea efectivă a Convenției Europene a Drepturilor Omului în Moldova
- Legislația și practica Moldovei conforme cu standardele internaționale în privința unor drepturi specifice
- CRJM dezvoltat ca un centru analitic vizibil și ca o organizație durabilă

Viziune

CRJM consideră că respectarea adecvată și durabilă a drepturilor omului în Moldova poate fi asigurată prin schimbări sistemice în legislație, în sistemul judecătoresc, al procuraturii și al avocaturii. Multe dintre aceste schimbări au eșuat din cauza capacităților insuficiente a autorităților de a genera schimbările necesare. Noi tindem să eliminăm acest deficit prin promovarea analizei profesionale, metodologic elaborate și de o calitate înaltă în toate intervențiile noastre și prin păstrarea statutului de partener independent și constructiv atât pentru factorii decizionali guvernamentali, cât și pentru cei neguvernamentali.

Valori

CRJM **crede** în democrație, supremația legii, respectarea drepturilor omului, participarea societății civile în procesul decizional și valorile unei societăți deschise..

Principii

CRJM se **ghidează** de următoarele principii:

- Atitudinea pro-activă și constructivă de inducere a schimbărilor sistemice
- Responsabilitate
- Profesionalism și calitatea lucrului
- Transparență
- Colegialitate și respect pentru etica profesională

Echipa CRJM

Vladislav GRIBINCEA, Președinte

Nadejda HRIPTIEVSCHI, Directoare de program

Ion GUZUN, Consilier juridic

Sorina MACRINICI, Consilier juridic

Pavel GRECU, Consilier juridic

Ilie CHIRTOACĂ, Asistent juridic

Cristina TURCU, Directoare Serviciul administrativ și comunicare (până în iulie 2015)

Olga BURUCENCO, Directoare Serviciul administrativ (începând cu septembrie 2015)

Doina DUMBRĂVEANU-MUNTEANU, Coordonatoare de proiect

Aurelia CELAC, Manager financiar și contabil

Mihaela CIBOTARU, Coordonatoare de comunicare

Consiliul de administrare al CRJM

Arcadie BARBĂROȘIE, Președinte

Elena BELEI (până în februarie 2015)

Elena PROHNIȚCHI (începând cu 29 aprilie 2015)

Corina CEPOI

Peter-Vlad IANUȘEVICI

Nicolae ROȘCA

Sușținătorii și donatorii CRJM

Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova

Ambasada Statelor Unite ale Americii

Programul USAID de Consolidare a Instituțiilor Statului de Drept în Moldova (ROLISP)

Programul USAID Parteneriate pentru o Societate Civilă Durabilă în Moldova, implementat de FHI 360

Ambasada Regatului Țărilor de Jos în România

Fundația Est-Europeană

Fundația pentru o Societate Deschisă

Fundația Soros-Moldova

Vladislav GRIBINCEA

Președinte, Centrul de Resurse Juridice din Moldova

Anul 2015 s-a dovedit a fi deosebit de aglomerat pentru CRJM. La cârma țării s-au perindat câteva guverne, iar instabilitatea politică a făcut destul de anevoioasă promovarea reformelor profunde în justiție, asupra cărora CRJM insistă mereu. De asemenea, am constatat o deschidere mai redusă a Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) pentru colaborare.

O parte considerabilă a eforturilor CRJM a fost îndreptată spre realizarea activităților asumate anterior și spre finalizarea proiectelor inițiate în anii precedenți. Activitatea de analiză, cercetare și advocacy a CRJM a fost focusată, în principal, pe reforma instanțelor judecătorești și a procuraturii, eforturi care au culminat cu adoptarea mai multor legi deosebit de importante pentru reforma justiției în anul 2016. De asemenea, CRJM a întreprins activități în vederea evaluării impactului reformei în justiție începute în anul 2011.

În același timp, CRJM a devenit mai activ în informarea societății despre problemele din justiție. În acest an, CRJM s-a implicat și în crearea în Republica Moldova a unui climat legislativ mai favorabil pentru activitatea organizațiilor societății civile. Un accent deosebit am pus pe consolidarea cooperării cu alte organizații ale societății civile cu care împărtășim valori comune, fiind ferm convinși că doar prin colaborare putem îmbunătăți lucrurile în țară.

În anul 2015, CRJM a atras o atenție deosebită optimizării hărții judecătorești și specializării judecătorilor. La solicitarea Ministerului Justiției, CRJM, împreună cu experți din țară și din străinătate, a evaluat costul optimizării hărții judecătorești. De asemenea, CRJM a contribuit la perfecționarea proiectului legii de reorganizare a hărții judecătorești, proiect adoptat de Parlament în primăvara anului 2016. A fost publicată analiza implementării reformei instituției judecătorului de instrucție și formulate recomandări pentru îmbunătățirea procedurii de numire a acestora. Această analiză a dus la adoptarea în anul 2016 a unei legi care prevede reformarea sistemului de numire a judecătorilor de instrucție.

CRJM a analizat consistența practicii Curții Supreme de Justiție (CSJ) în două domenii și impactul reformei în justiție. Analiza practicii CSJ a confirmat că, în domeniul sancționării pentru corupție, jurisprudența CSJ este uniformă, spre deosebire de soluțiile date în litigiile cu privire la majorarea post-factum a plăților vamale. Sondajul efectuat în toamna anului 2015 în rândul judecătorilor, procurorilor și avocaților a confirmat percepția diferită printre profesiile juridice a impactului reformelor în justiție anunțate în anul 2011.

CRJM a continuat implicarea activă în elaborarea proiectului noii Legi cu privire la Procuratură, iar eforturile noastre au fost determinante pentru elaborarea unei legi în spiritul celor mai bune practici europene. După trei ani de discuții, această lege a fost în sfârșit adoptată în februarie 2016. Prin adoptarea acestei legi au fost puse bazele celei mai serioase reformări a procuraturii din ultimii 25 de ani.

Noi am continuat monitorizarea activității CSM, informând periodic societatea despre chestiunile discutate de CSM. A fost analizat și modul de aplicare a noii Legi cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor și practica CSM, a Parlamentului și a Președintelui cu privire la selectarea, promovarea și numirea judecătorilor și au fost formulate recomandări pentru îmbunătățirea acestor proceduri. Ca urmare a reacției mai multor organizații ale societății civile, inclusiv CRJM, CSM verificat modul de distribuire a dosarelor în judecătoriile din municipiul Chișinău.

Asociația a fost implicată în perfecționarea mecanismului național de executare a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO), care s-a soldat cu adoptarea în anul 2015 a noii Legi cu privire la Agentul Governamental. De asemenea, am contribuit la definitivarea proiectului hotărârii Parlamentului cu privire la controlul parlamentar al executării hotărârilor CtEDO. Acest proiect încă așteaptă să fie adoptat de Parlament. Urmând tradiția din anii precedenți, CRJM a analizat și sistematizat jurisprudența CtEDO cu privire la Moldova. De asemenea, au fost analizate măsurile întreprinse de autoritățile moldovenești în vederea executării hotărârilor CtEDO.

Datorită cercetărilor care au început în anul 2014, în anul 2015, CRJM a publicat două analize ale compatibilității legislației Republicii Moldova cu standardele în domeniul asigurării egalității și nediscriminării. De asemenea, CRJM a instruit judecători, procurori, avocați, cadre didactice și lucrători sociali în acest domeniu.

În 2015, CRJM, împreună cu alte organizații ale societății civile, a reacționat la principalele evenimente din domeniile justiției și drepturilor omului. Opiniile CRJM au fost luate în calcul de către Ministerul Justiției la elaborarea textelor de modificare a Constituției. Eforturile comune ale unui grup de organizații ale societății civile au rezultat în crearea unei comisii guvernamentale și alegerea unui judecător al Curții Constituționale și asigurarea unei proceduri legale de numire a ombudsmanului pentru drepturile copilului.

Fortificarea capacităților instituționale ale Asociației a rămas o prioritate pentru noi, în 2015 fiind îmbunătățite vizibilitatea Asociației și managementul intern. Chiar dacă aceasta a implicat eforturi considerabile, au fost realizate activitățile pendinte din anul 2014. Adevărata provocare la sfârșitul anului 2015 a devenit asigurarea sustenabilității financiare a Asociației în primele luni ale anului 2016, atunci când se finalizează câteva proiecte, iar altele întârzie să înceapă din motive care nu depind de noi.

Folosind această ocazie, din numele echipei CRJM, vreau să mulțumesc încă o dată partenerilor, susținătorilor și donatorilor CRJM pentru buna colaborare și eforturile întreprinse spre susținerea activităților noastre și promovarea obiectivelor comune. De asemenea, suntem profund recunoscători membrilor Consiliului de Administrare al Asociației pentru devotament și implicare. În final, reiterăm că suntem deschiși pentru noi oportunități de colaborare în viitor.

Vladislav GRIBINCEA

Președinte,

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

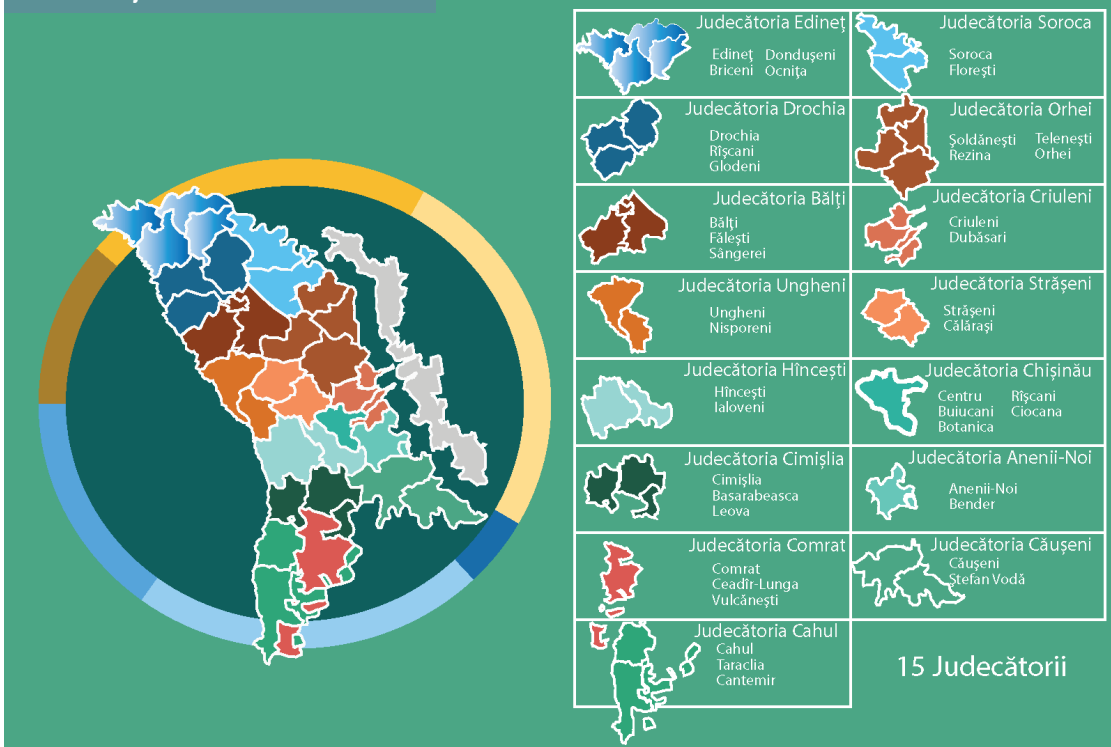
Sporirea eficienței și responsabilității justiției

I. Eficiența și transparența instanțelor judecătorești

În anul 2015, CRJM a atras o atenție deosebită optimizării hărții judecătorești și specializării judecătorilor, perfecționării mecanismului de numire și promovare a judecătorilor, unificării practicii judecătorești, optimizării procedurilor judiciare și îmbunătățirii calității hotărârilor judecătorești. CRJM a elaborat documente de politici în aceste domenii și a reacționat la cele mai importante inițiative lansate în anul 2015.

Optimizarea hărții judecătorești constituie o condiție esențială pentru îmbunătățirea calității actului de justiție, combaterea corupției și eficientizarea cheltuielilor publice. Această activitate este prima menționată în Strategia de Reformă a Sectorului Justiției (SRSJ). La solicitarea Ministerului Justiției, în anul 2014, CRJM a elaborat [Studiul privind optimizarea hărții judiciare din Republica Moldova](#). În anul 2015, la solicitarea Ministerului Justiției, Institutul de Management al Justiției, Compania Urban Proiect și CRJM au elaborat [studiul de fezabilitate](#) privind optimizarea hărții instanțelor judecătorești în baza modelului pentru crearea instanțelor judecătorești de nivelul întâi (judecătorii) cu cel puțin 9 judecători. Potrivit studiului, optimizarea ar putea costa de la 900 mln la 1,180 mln lei.

Noua hartă a judecătorilor din 1 ianuarie 2017

În baza celor două studii, Ministerul Justiției a elaborat un proiect de lege, care a fost votat de Parlament în aprilie 2016. Potrivit acestei legi, în țară vor exista 15 instanțe judecătorești de nivelul întâi (judecătorii), față de cele 44 existente în prezent. Implementarea reorganizării este preconizată pentru perioada 2017-2027. Optimizarea hărții judiciare reprezintă una din cele mai importante acțiuni de reformă asumate prin SRSJ.

Consistența practicii judecătorești reprezintă o problemă în Republica Moldova. În anul 2015, CRJM a analizat cât de uniformă este practica CSJ în două domenii: majorarea retroactivă a plăților vamale și sancțiunile în cauzele de corupție.

Documentul analitic „[Majorarea retroactivă a plăților vamale – este oare uniformă practica judiciară în acest domeniu?](#)” analizează hotărârile CSJ adoptate în perioada mai 2014 - octombrie 2015 privind aplicarea de către instanțele judecătorești a [Recomandării CSJ nr. 65](#). Aceasta prescrie instanțelor judecătorești că este admisibilă majorarea post-factum a plăților vamale la import doar dacă neplata se datorează prezentării informațiilor neveridice de către importator. CRJM a stabilit că practica CSJ în acest domeniu este neuniformă. Judecătorii au emis soluții compatibile cu Recomandarea CSJ nr. 65 în 57% din cauzele decise irevocabil, iar în 43% recomandarea nu a fost respectată. În plus, CSJ a adoptat soluții divergente la importul acelorași produse de către companii diferite. Documentul a mai stabilit că CSJ a schimbat soluția dată de instanțele inferioare în jumătate din cauzele decise irevocabil, ceea ce sugerează că recomandarea este aplicată diferit de către instanțele judecătorești de grad diferit.

Documentul „[Sanționarea în cauzele de corupție – cât de uniformă este practica judecătorească](#)” analizează practica CSJ privind aplicarea sancțiunilor pentru corupție pasivă, corupere activă și trafic de influență (art. 324 - 326 Cod penal) în perioada 1 ianuarie 2014 – 30 septembrie 2015. Drept referință pentru analiza practicii judecătorești a fost luată [Recomandarea CSJ nr. 61](#), care explică că, în scopul combaterii efective a corupției, unele tipuri de sancțiuni sau procedee juridice de aplicare a unor sancțiuni blânde, chiar dacă formal nu sunt interzise de lege, nu pot fi aplicate în cauzele de corupție. Potrivit documentului, CSJ a respectat întru totul Recomandarea CSJ nr. 61. În același timp, a fost constatată lipsa unei practici uniforme între judecătorii, curțile de apel și CSJ.

Chiar dacă ședințele de judecată sunt înregistrate audio de câțiva ani, instanțele judecătorești din Republica Moldova continuă să întocmească **proces-verbale detaliate ale ședințelor de judecată**, ceea ce îngreunează considerabil efectuarea justiției. Documentul de politici „[Procesul-verbal și înregistrarea audio a ședințelor de judecată – exactitate sau dublarea sarcinilor?](#)” recomandă renunțarea la procesul-verbal detaliat în favoarea unui proces-verbal sumar cu indicarea doar a acțiunilor procesuale în ordine consecutivă. Pentru a facilita audierea ulterioară a înregistrării audio a ședinței, instanțele ar trebui să indice în fișierul audio și în procesul-verbal sumar secvențele de timp pentru fiecare acțiune sau eveniment procedural. Recomandările CRJM se bazează pe practicile din Anglia, Germania, Franța și sistemul federal din SUA.

În anul 2015, **CRJM a reacționat** la evenimentele din justiție sau inițiativele de reformare a sistemului judecătoresc. În iunie 2015, [CRJM, împreună cu alte 18 organizații ale societății civile, a făcut publică opinia](#) cu privire la propunerile [Centrului pentru Reformă în Sistemul Judecătoresc](#). Din cele 17 inițiative, ONG-urile au susținut fără rezerve una, iar alte 5 propuneri au fost susținute de principiu, dar în altă formă decât cea propusă de Centrul respectiv. Alte 11 inițiative nu au fost susținute, deoarece sunt contrare reformelor promovate anterior sau deoarece sunt periculoase în contextul Republicii Moldova.

Ca urmare a informațiilor din media cu privire la manipularea sistemului de distribuire aleatorie a cauzelor în instanțele judecătorești, la 2 februarie 2015, [16 organizații ale societății civile, printre care și CRJM, au cerut](#) CSM verificarea modului de distribuire a dosarelor instanțele judecătorești, identificarea vulnerabilităților sistemului de distribuire a dosarelor și sancționarea persoanelor vinovate de manipulare. La 10 februarie 2015, [CSM a inițiat un control](#) în judecătoriile din municipiul Chișinău, Curtea de Apel Chișinău și CSJ. 10 luni mai târziu, Inspekția Judiciară a prezentat CSM o [notă informativă](#), în care nu a depistat acțiuni de manipulare a programului de distribuire a dosarelor. Inspekția judiciară a verificat judecătoriile din Chișinău, însă nu a verificat CSJ și Curtea de Apel Chișinău. Nota informativă nu conține o analiză a vulnerabilităților sistemului de distribuire a dosarelor.

II. Autoadministrarea sistemului judecătoresc

Începând cu anul 2011, reprezentanții **CRJM monitorizează ședințele CSM** și analizează hotărârile acestei instituții. În anul 2015, reprezentanții CRJM au fost prezenți la 30 din cele 40 de ședințe ale CSM. Monitorizarea ședințelor permite CRJM să cunoască în detaliu activitatea CSM și să poată informa publicul, sporind transparența sistemului judecătoresc. CRJM va continua monitorizarea ședințelor CSM în anul 2016.

La 10 iunie 2015, CRJM a făcut public documentul „[Organizarea ședințelor și transparența Consiliului Superior al Magistraturii – provocări și perspective](#)”. Documentul analizează modul de organizare a ședințelor și de adoptare a hotărârilor CSM din perspectiva transparenței și evaluează modul în care au fost transpuse în viață recomandările din [Raportul privind eficiența și transparența CSM](#) lansat de CRJM în anul 2013. CRJM recomandă CSM-ului:

- renunțarea la luarea deciziilor „în deliberare”,
- o mai bună motivare a hotărârilor,
- întocmirea unei agende mai detaliate a ședințelor,
- degrevarea Plenului CSM prin alocarea competențelor tehnice Președintelui CSM.

Lansarea documentului „Organizarea ședințelor și transparența CSM-provocări și perspective”

În ianuarie 2015, CRJM a publicat documentul de politici [„Selectarea și cariera judecătorilor – dublări de responsabilități sau garanții suplimentare?”](#). Documentul analizează **criteriile de selectare și promovare a judecătorilor**. În iunie 2015, CRJM a venit cu propuneri scrise în adresa CSM de modificare a Regulamentului cu privire la criteriile de selecție, promovare și transferare a judecătorilor.

În perioada 2014-2015, CRJM a monitorizat **procesul de reconfirmare în funcție a judecătorilor de instrucție**. În urma monitorizării, a fost elaborat Raportul [„Reforma instituției judecătorului de instrucție în Republica Moldova”](#), care analizează cum s-a petrecut reforma instituției judecătorului de instrucție lansată în 2012 și conține recomandări pentru eficientizarea procesului de numire a acestora. Autorii raportului au evaluat sarcina și de muncă a judecătorilor de instrucție, venind cu recomandări pentru optimizarea volumului de muncă al acestora. În iunie 2016, Parlamentul a adoptat [proiectul nr. 306](#), reformând mecanismul de numire a judecătorilor de instrucție în spiritul recomandărilor CRJM.

La 25 iunie 2015, CRJM a prezentat documentul de politici [„Implicarea executivului și legislativului în numirea și promovarea judecătorilor – contrabalanță sau știrbire a independenței justiției?”](#). Documentul analizează **implicarea executivului și legislativului în procesul de numire și promovare a judecătorilor**. Documentul recomandă excluderea competențelor Parlamentului în ceea ce privește numirea judecătorilor CSJ, precum și detalierea procedurilor de numire, reconfirmare și promovare a judecătorilor. În anul 2015, Ministerul Justiției a inițiat procedura de modificare a prevederilor Constituției care vizează sistemul judiciar, *inter alia*, excluzând implicarea Parlamentului în numirea judecătorilor. CRJM a transmis Ministerului Justiției [opinia cu privire la proiectul legii pentru modificarea Constituției](#), care conține recomandări pentru îmbunătățirea proiectului. [Varianta proiectului care a primit avizul Curții Constituționale](#) reflectă și unele din recomandările CRJM. La 3 mai 2016, [proiectul](#) a fost înregistrat în Parlament.

Atelierul privind răspunderea disciplinară a judecătorilor

La 1 ianuarie 2015, a intrat în vigoare noua Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor. Legea conține o serie de îmbunătățiri comparativ cu legislația în vigoare până la 1 ianuarie 2015, însă are multe lacune. Pe parcursul anului 2015, **CRJM a monitorizat activitatea Colegiului disciplinar** al judecătorilor și a elaborat [un document de politici](#) în scopul îmbunătățirii

legislației privind răspunderea disciplinară a judecătorilor. La 26-27 noiembrie 2015, CRJM a organizat un atelier cu reprezentanții CSM, ai Colegiului disciplinar și ai Inspecției Judiciare pentru a discuta cu experți din România despre aspectele problematice ale procedurii disciplinare împotriva judecătorilor.

În perioada 11 – 15 mai 2015, o delegație din Republica Moldova compusă din reprezentanți ai CSM, judecători, procurori, specialiști din cadrul Ministerului Justiției și reprezentanți ai CRJM au participat la conferința „[Consolidarea sistemului judiciar în Europa de Est](#)”, organizată la București, România. Conferința a constituit o platformă de discuții între judecători, procurori și experți din România, Georgia, Moldova și Ucraina, pe marginea mai multor subiecte ce țin de experiența românească privind integrarea europeană, precum și provocările actuale ale sistemelor judiciare din țările prezente la conferință. Conferința a fost urmată de două zile de vizite de studiu la CSM și Inspecția Judiciară, Institutul Național al Magistraturii, Direcția Națională Anticorupție, Ministerul Justiției și Agenția Națională de Integritate din România. Activitatea a fost implementată de CRJM în colaborare cu [Expert Forum](#) din România.

III. Alegerea judecătorului la Curtea Constituțională

O funcție de judecător la Curtea Constituțională este vacantă din octombrie 2014. La inițiativa CRJM, câteva [organizații ale societății civile au solicitat de mai multe ori](#) Guvernului inițierea unui concurs transparent pentru numirea judecătorului la Curtea Constituțională. La 23 octombrie 2015, Guvernul a numit o Comisie pentru selectarea candidaților la funcția de judecător. Un membru al CRJM a fost invitat să facă parte din această comisie. În urma unui concurs transparent, la 27 noiembrie 2015, [candidatul la funcția de judecător a fost identificat](#) și propus Guvernului spre numire. Acesta a fost numit pe 6 iulie 2016.

IV. Impactul reformei în justiție

În perioada octombrie – decembrie 2015, la comanda CRJM, Compania „CBS-AXA”, a efectuat un sondaj în rândul judecătorilor, procurorilor și avocaților privind impactul reformei în justiție lansate în anul 2011, autoadministrarea profesiilor juridice, fenomenul corupției, precum și cu privire la [inițiativele de reformare a justiției anunțate de Centrul pentru Reformă în Sistemul Judecătoresc](#). În cadrul sondajului au fost intervievați 32% din numărul total al judecătorilor, procurorilor și avocaților activi din țară, acesta fiind cel mai reprezentativ sondaj făcut vreodată în rândul profesiilor juridice din Republica Moldova.

[Rezultatele sondajului](#) au confirmat că atât judecătorii, cât și procurorii și avocații, sunt de acord că reforma justiției declanșată în anul 2011 a avut un impact benefic. Cu toate acestea, în ceea ce privește impactul inițiativelor specifice, opinia acestora variază considerabil, judecătorii fiind cei mai satisfăcuți de impactul reformei, iar avocații - cei mai puțin satisfăcuți. La întrebarea privind calitatea actului de justiție în 2015 comparativ cu 2011, 82% din judecători, 46% din procurori și 37% din avocați consideră că aceasta s-a îmbunătățit. 62% din judecătorii chestionați consideră că practica CSJ este uniformă, în comparație cu 47% din procurori și 35% din avocați. Privitor la evoluția fenomenului corupției în sectorul justiției din 2011 până în prezent, percepția în rândurile avocaților, procurorilor și judecătorilor este foarte diferită. În timp ce majoritatea judecătorilor consideră că corupția în sectorul justiției a scăzut în raport cu anul 2011 sau nu există, 68% din procurori și 81% din avocați consideră că nivelul corupției a rămas la același nivel sau chiar a crescut.

Reforma procuraturii și combaterea corupției

I. Reforma procuraturii

În vara anului 2013, Ministrul Justiției și Procurorul General au desemnat președintele CRJM în calitate de Președinte al Grupului de experți responsabil de elaborarea legislației pentru reformarea procuraturii. Grupul a fost compus din experți străini, angajați ai Ministerului Justiției și ai procuraturii, precum și reprezentanți ai societății civile. Grupul a elaborat o nouă Lege a procuraturii în conformitate cu cele mai bune practici europene. În martie 2015, Comisia de la Veneția și ODIHR a fost făcută publică [opinia comună cu privire la acest proiect](#). Ei au conchis că proiectul de lege prezintă o îmbunătățire substanțială a legislației moldovenești cu privire la procuratură. În februarie 2016, Parlamentul a adoptat noua Lege cu privire la procuratură. Această lege prevede cea mai serioasă reformă a procuraturii de la obținerea independenței Republicii Moldova.

II. Legea privind testarea integrității profesionale

În anul 2013, a fost adoptată Legea privind testarea integrității profesionale. Aceasta oferă dreptul autorităților statului să propună funcționarilor publici mită în scopul verificării integrității acestora. În decembrie 2014, Comisia de la Veneția a constatat că această lege nu conține suficiente garanții împotriva arbitrariului. La 16 aprilie 2015, [Curtea Constituțională a declarat neconstituționale principalele prevederi ale acestei legi](#). În toamna anului 2015, Ministerul Justiției a venit cu propuneri de modificare a legii, care au fost [acceptate de Guvern](#). Noul proiect nu înlătură principalele curențe identificate de Comisia de la Veneția și Curtea Constituțională, dar instituie și un nou mecanism în premieră pentru statele europene de evaluare a integrității instituționale. [CRJM și AGER](#) au chemat Parlamentul să nu voteze proiectul de lege în versiunea propusă și să-l trimită la Comisia de la Veneția pentru expertizare. În mai 2016, Parlamentul a votat proiectul de lege.

III. Crearea judecătorilor specializate în domeniul corupției

La 28 septembrie 2015, Ministerul Justiției a făcut public [un proiect de lege](#) care propune, printre altele, crearea în Chișinău a Judecătoriei Anticorupție și a unor colegii specializate în cauze de corupție la Curtea de Apel Chișinău și CSJ. Proiectul mai introduce dreptul CSM să verifice declarațiile cu privire la venituri, proprietate și interese personale ale judecătorilor. Ambele proiecte au fost propuse în mai 2015 de către Centrul pentru Reformă în Sistemul Judecătoresc. La 19 octombrie 2015, CRJM a chemat Ministerul Justiției [să renunțe la acest proiect de lege](#), deoarece inițiativa nu corespunde necesităților reale ale sistemului judecătoresc, nu este argumentată suficient din punct de vedere economico-financiar și vine în contradicție cu SRSJ. Examinarea tuturor cauzelor de corupție de câțiva judecători creează premise mai ușoare pentru terți de a-i influența și practic exclude posibilitatea repartizării aleatorii a dosarelor de corupție – o măsură importantă de prevenire a corupției în sistemul judiciar. În schimb, CRJM a propus specializarea judecătorilor în acest domeniu în judecătoriile existente, identificarea și înlăturarea lacunelor în practica judecătorească, instruirea judecătorilor cu implicarea colegilor din România și elaborarea unei recomandări a CSJ cu privire la individualizarea pedepselor pe cauzele de corupție, similar practicilor din SUA și Marea Britanie.

Armonizarea legislației și practicilor din Republica Moldova cu standardele internaționale în domeniul drepturilor omului

I. Convenția Europeană pentru Drepturile Omului

În perioada 2014-2015, reprezentanții CRJM au făcut parte din grupul de lucru care a elaborat **noua Lege cu privire la Agentul Governamental**. Legea dată a fost adoptată în vara anului 2015. Ea fortifică statutul Agentului guvernamental și lărgeste competențele acestuia în domeniul executării hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO). Legea mai prevede că Parlamentul este informat periodic cu privire la deciziile și hotărârile CtEDO și măsurile întreprinse și planificate pentru executarea acestora. [Aceste măsuri au fost recomandate de către CRJM](#) încă în anul 2013.

La 31 martie 2015, [CRJM a lansat un raport](#) care prezintă situația Republicii Moldova la CtEDO și măsurile întreprinse pentru executarea hotărârilor CtEDO de către autoritățile moldovenești. Raportul a fost gândit ca un instrument de analiză a măsurilor întreprinse pentru a remedia violările Convenției Europene pentru Drepturile Omului (CEDO) și a evita abaterile similare în viitor. El analizează principalele domenii vizate în hotărârile CtEDO pronunțate până la 31 decembrie 2013 și conține recomandări pentru remedierea curențelor depistate.

Lansarea raportului privind executarea hotărârilor CtEDO

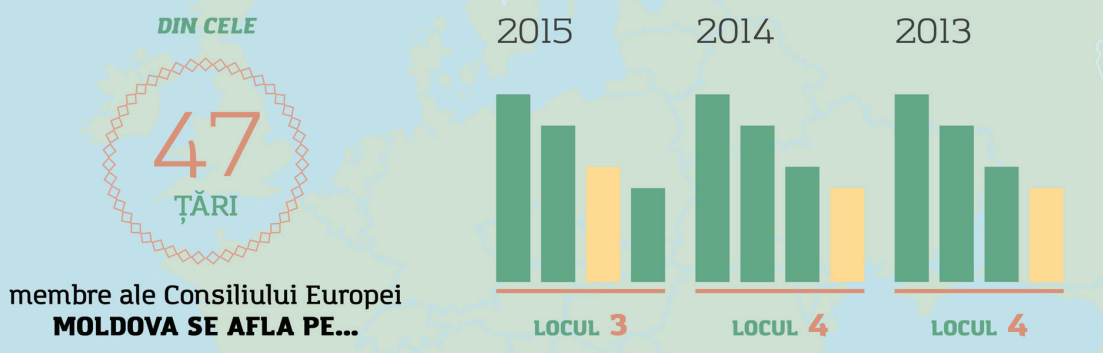

Continuând tradiția anilor precedenți, în ianuarie 2015, [CRJM a analizat datele statistice oficiale](#) privind situația Republicii Moldova la CtEDO. Documentul analizează datele statistice din Raportul de activitate al CtEDO pentru anul 2014 și reprezintă o sinteză a tuturor hotărârilor adoptate de CtEDO în anul 2014 în cauzele moldovenești. Acest document a fost elaborat pentru a spori nivelul de informare a societății, în general, și a juriștilor, în special, despre activitatea CtEDO. Documente similare au fost elaborate anterior și pentru anii 2010 - 2013.

În anul 2009, în hotărârea *Lordachi ș.a. c. Moldovei*, CtEDO a constatat că legislația Republicii Moldova cu privire la interceptarea convorbirilor nu conținea garanții suficiente împotriva abuzului, iar numărul și rata de autorizări ale interceptării convorbirilor telefonice erau foarte înalte. În anul 2012, a fost modificată legislația cu privire la interceptări. În anul 2015, **CRJM a analizat care a fost impactul acestor modificări**. În cadrul [unei cercetări](#), am constatat că rata autorizării demersurilor de interceptare a rămas practic aceeași, de 98% anual, iar numărul interceptărilor a crescut de câteva ori în ultimii doi ani, ajungând la 9,704 în anul 2015. Această situație sugerează că, în ultimii ani, procurorii solicită mult mai des interceptarea, iar judecătorii de instrucție nu examinează minuțios necesitatea interceptărilor și caracterul de excepție al acestora, precum și proporționalitatea acestei măsuri cu dreptul la viața privată.

Republica Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Moldova se află în mod constant în topul țărilor cu cele mai multe cereri înregistrate în raport cu numărul populației.

II. Promovarea egalității și nediscriminării

La 25 februarie 2015, CRJM a lansat raportul [„Analiza compatibilității legislației naționale în domeniul nediscriminării în câmpul muncii cu standardele europene”](#). Raportul a constatat că în Republica Moldova există un cadru legal comprehensiv în domeniul nediscriminării în câmpul muncii. Acesta necesită modificări minime pentru a asigura o mai mare claritate și eficiență. Principala sarcină a autorităților Republicii Moldova este încurajarea creșterii conștientizării – atât a angajaților, cât și a angajatorilor – privind efectele negative ale discriminării în relațiile de muncă. Ulterior, CRJM a lansat și două ghiduri – unul adresat [angajatorilor](#) și altul – [angajaților](#) – privind prevenirea discriminării în câmpul muncii.

CRJM, în colaborare cu [Centrul Euroregional pentru Inițiative Publice din România \(ECPI\)](#), a publicat [„Analiza compatibilității legislației din Republica Moldova cu standardele europene în domeniul egalității și nediscriminării”](#), disponibilă în [română](#), [engleză](#) și [rusă](#). O astfel de analiza a fost efectuată pentru prima dată în Republica Moldova. Documentul include recomandări pentru îmbunătățirea cadrului normativ și instituțional. De asemenea, au fost elaborate două ghiduri privind

Lansarea raportului privind nediscriminarea în câmpul muncii

egalitatea și nediscriminarea – [unul destinat publicului larg \(disponibil în limba română și rusă\)](#) și al doilea – [pentru practicieni \(disponibil în limba română și rusă\)](#).

În perioada 29-30 ianuarie 2015, CRJM și ECPI au organizat **două ateliere de lucru** cu subiectul „[Asigurarea egalității și nediscriminării în Republica Moldova – aspecte de legislație și practică](#)” pentru judecători, procurori și avocați. Participanții la atelierele de lucru au analizat legislația și practicile din Republica Moldova privind combaterea discriminării. În perioada martie-mai 2015, CRJM și ECPI au organizat **4 sesiuni de formare a formatorilor** în domeniul nediscriminării pentru cadre didactice și asistenți sociali. Instruirile au urmărit asigurarea unui nivel de expertiză care să le permită participanților elaborarea și implementarea unui curs de formare profesională pentru colegii lor pe tema nediscriminării. Aceste sesiuni au fost urmate de 15 instruirii-cascadă la care au participat 188 de cadre didactice și 118 asistenți și lucrători sociali.

CRJM și ECPI au mai realizat o serie de materiale destinate instruirii inițiale și continue a cadrelor didactice și a angajaților din domeniul protecției sociale, inclusiv curricula pentru programul de formare de formatori în domeniul nediscriminării pentru cadre didactice ([română și rusă](#)), un ghid-resursă în domeniul nediscriminării pentru cadre didactice ([română și rusă](#)), curricula pentru programul de formare de formatori în domeniul nediscriminării pentru angajații din domeniul protecției sociale ([română și rusă](#)) și un ghid-resursă în domeniul nediscriminării pentru angajații din domeniul protecției sociale ([română și rusă](#)).

III. Alegerea ombudsmanului

La începutul anului 2015, funcțiile de ombudsman erau vacante, deoarece Parlamentul ezita să le suplinească. La 3 martie 2015, 120 de ONG-uri, inclusiv CRJM, s-au adresat cu [un apel](#) Parlamentului, solicitând desemnarea ombudsmanilor. În aprilie 2015, Parlamentul l-a numit în funcția de ombudsman pe Mihai COTOROBAI. În ceea ce privește cel de-al doilea ombudsman (pentru drepturile copilului), a fost anunțat un nou concurs.

La 3 iulie 2015, în funcția de ombudsman pentru drepturile copilului a fost numită Ecaterina BURLACU, care a activat anterior în secretariatul Parlamentului. Un deputat a contestat această numire la Curtea Constituțională, pe motiv că dna BURLACU nu întrunea condițiile prevăzute de lege pentru a fi numită în această funcție - nu avea activitate notorie în domeniul apărării și promovării drepturilor omului. CRJM și Alianța ONG-urilor active în domeniul protecției sociale, a copilului și familiei au prezentat Curții Constituționale o [opinie juridică comună](#) în care au susținut temeinicia sesizării. La 16 iulie 2015, [Curtea Constituțională a admis sesizarea](#) și a invalidat numirea. Ulterior, Parlamentul a organizat un nou concurs, care s-a finalizat în aprilie 2016 cu numirea în funcția de Ombudsman pentru drepturile copilului pe Maia BĂNĂRESCU, care anterior a fost adjunct al ombudsmanului.

Promovarea unui mediu favorabil pentru organizațiile societății civile

În ianuarie 2015, [CRJM a inițiat un proiect](#) cu o durată de trei ani, menit să contribuie la crearea unui mediu mai favorabil pentru organizațiile societății civile. În cadrul proiectului, CRJM va contribui la elaborarea modificărilor Legii privind asociațiile obștești, a Codului Fiscal, a reglementărilor privind desemnarea de către contribuabili a unei părți din impozitul pe venit în favoarea organizațiilor societății civile, etc.

La 5 mai 2015, CRJM a lansat documentul de politici „[Impactul Legii 2% asupra durabilității financiare a organizațiilor societății civile](#)”. „Legea 2%” se referă la dreptul contribuabililor de a desemna o parte din impozitul pe venit în favoarea organizațiilor societății civile. Deși legislația dată a fost adoptată încă în anul 2014, ea nu a fost pusă în aplicare de către Guvern, din cauza caracterului său confuz. Documentul recomandă îmbunătățirea mecanismului de desemnare. Ca urmare a măsurilor de advocacy ale societății civile, deputații au căzut de acord să modifice „Legea 2%” în spiritul recomandărilor CRJM. În februarie 2016, în Parlament a fost înregistrat [un proiect de lege](#) care modifică substanțial „Legea 2%” adoptată în 2014. CRJM s-a implicat activ în elaborarea acestui proiect.

Evenimentul de lansare a documentului de politici privind impactul Legii 2%

Între 16 și 20 noiembrie 2015, reprezentanți ai Ministerului Finanțelor, Serviciului Fiscal de Stat, Ministerului Justiției și CRJM, au efectuat o [vizită de studiu în Ungaria și Slovacia](#). Scopul vizitei a fost studierea bunelor practici de implementare a mecanismului de desemnare. În Ungaria și Slovacia acest mecanism este implementat de peste un deceniu.

Experiența dobândită în cadrul vizitei de studiu va contribui la consolidarea eforturilor în vederea implementării unui mecanism sustenabil de desemnare procentuală în Republica Moldova. CRJM asistă autoritățile în redactarea mecanismului de desemnare procentuală în Republica Moldova, care se planifică să fie aplicat începând cu anul 2017 pentru venitul obținut în 2016.

Fortificarea capacităților instituționale și sporirea vizibilității CRJM

Strategia CRJM pentru anii 2013-2017 propune dezvoltarea CRJM ca un centru analitic vizibil și ca o organizație durabilă. Anul 2015 a fost marcat prin activitate programatică intensă și mai puțin pe fortificarea capacităților instituționale ale CRJM. Cu toate acestea, am fortificat capacitățile instituționale ale CRJM prin:

I. Sporirea vizibilității CRJM:

- a) a fost activizată considerabil prezența CRJM în mediul online, iar ca rezultat:
 - numărul persoanelor, care ne urmăresc pe Facebook, s-a dublat;
 - numărul impresiilor pe Twitter a crescut cu 16% în raport cu 2014;
 - numărul de accesări al site-ului www.crjm.org a crescut de 6 ori, atingând cifra de 13 800 vizitatori unici, dintre care 38% sunt noii noștri vizitatori, iar 68% sunt cei care revin cu regularitate pe site-ul nostru.
- b) a fost fortificată colaborarea cu jurnaliștii specializați în domeniile justiție și anticorupție, iar numărul aparițiilor în masa media a crescut în mediu cu 203%.
- c) a fost îmbunătățită comunicarea cu alte organizații ale societății civile și partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova.

II. Fortificarea managementului:

- a) a fost actualizat și completat Manualul consolidat de politici interne;
- b) a fost elaborat și adoptat mecanismului de evaluare a performanțelor personalului;
- c) a început evaluarea CRJM de către USAID în vederea calificării pentru instrumentul de finanțare directă;
- d) a fost reevaluat sistemul de remunerare a personalului, în vederea asigurării sustenabilității organizației.

III. Activități de fundraising:

În anul 2015, eforturile CRJM au fost îndreptate cu precădere spre finalizarea proiectelor inițiate în anul 2015 și anterior. Aceasta și explică reducerea cu 4.9% a bugetului din anul 2015 comparativ cu anul 2014.

Bilanțul contabil al CRJM: 2015¹

	2014	2015
Active imobilizate		
<i>Imobilizări necorporale</i>		
Imobilizări necorporale	85,101	85,141
Amortizarea imobilizărilor necorporale	(25,570)	(43,240)
Valoarea contabilă a imobilizărilor necorporale	41,901	59,531
<i>Imobilizări corporale</i>		
Mijloace fixe	222,540	472,119
Amortizarea mijloacelor fixe	(95,249)	(146,181)
Valoarea contabilă a imobilizărilor corporale	325,938	127,291
TOTAL ACTIVE IMOBILIZATE	186,822	367,839
Active circulante		
Creanțe curente	709,196	950,059
Mijloace bănești	1,711,520	1,759,409
Obiecte de mică valoare și scurtă durată	-	21,522
TOTAL ACTIVE CIRCULANTE	2,420,716	2,730,990
TOTAL ACTIVE	2,607,538	3,098,829
Capital și datorii		
<i>Capital propriu</i>		
Excedent net	-	48,851
Fond de active imobilizate	186,822	367,839
Fond de autofinanțare	62,752	289,422
TOTAL CAPITAL PROPRIU	249,574	706,112
<i>Datorii curente</i>		
Finanțări și încasări cu destinație specială	1,648,768	1,419,258
Alte datorii curente	709,196	973,459
TOTAL DATORII CURENTE	2,357,964	2,392,717
TOTAL CAPITAL ȘI DATORII	2,607,538	3,098,829

¹ Extras din Raportul de audit al CRJM pentru anul 2015

Sumarul surselor de finanțare ale CRJM în 2015²

	Valuta	Anul 2015		Cumulativ		Buget
		MDL	USD/EUR	MDL	USD/EUR	
SURSE DE FINANȚARE						
Fundația Soros-Moldova – contract de grant nr. 14030 (FSM Discr)	USD	-	-	372,724	27,600	27,600
Fundația Soros-Moldova - contract de grant nr. 14077 (FSM JI)	USD	-	-	1,055,244	76,284	76,284
Foundation Open Society Institute (Human Rights Initiative) – contract de grant nr. OR2015-20623 (HRI 2015)	USD	486,292	24,798	486,292	24,798	49,596
Foundation Open Society Institute (Human Rights Initiative) – contract de grant nr. OR2014-12242 (A/2014)	USD	-	-	703,375	50,000	50,000
ROLIPS-contract de grant nr. 08 (Rolisp2)	USD	1,588,627	81,913	1,588,627	81,913	92,913
ROLISP – contract de grant nr. 01	USD	372,000	20,000	1,004,993	69,165	69,165
Fundația Est Europeană – contract de grant nr. 171 (EEF Institutional)	USD	35,740	2,000	794,848	57,057	57,057
Fundația Soros-Moldova – contract de grant nr. 14155 (FSM FtF)	USD	246,010	13,380	1,258,782	84,000	84,000
Delegation of the European Union to the RM – contract de grant nr. EIDHR 2013/334-003	EUR	2,410,526	113,004	4,585,950	229,425	270,000
US EMBASSY – contract de grant nr. SMD700-14-GR085(USAM CC)	USD	-	-	327,409	23,986	23,986
Ambasada Olandei- contract de grant no BKR/15/HR/13	EUR	536,342	24,965	536,342	24,965	24,965
US EMBASSY – contract de grant nr. SMD700-15-GR048 (USAM EFOR)	USD	487,458	26,792	487,458	26,792	26,792
Fundația Soros-Moldova – contract de grant nr. 14403 (FSM FtF2)	USD	506,126	26,000	506,126	26,000	84,000
USAID/MPSCS FHI 360- contract de grant nr.4572-CRJ-01	MDL	550,025	-	550,025	-	1,890,000
Checchi and Company Consulting –contract prestari servicii nr.102/C (Rolisp CO)	USD	126,118	6,600	126,118	6,600	6,600
Fondul de auto-finanțare CRJM		135,422	6,419	199,174	10,989	-
Surse de finanțare USD		3,983,811	208,372	8,911,188	565,184	
Surse de finanțare EUR		2,946,867	137,969	5,122,292	254,390	
Surse de finanțare MDL		550,025		550,025		
Total surse de finanțare echivalent MDL		7,480,703		14,583,504		

Notă: Total finanțare 2015 - USD 397,569. Total finanțare cumulativ – USD 886,963
(rata oficială medie de schimb pentru 2015 – 18,8161 MDL/USD)

² Extras din Raportul de audit al CRJM pentru anul 2015

2015

Activitatea CRJM în cifre

320

APARIȚII ÎN MASS-MEDIA

12

EVENIMENTE PUBLICE

22

INSTRUIRI

16

PUBLICAȚII

14

REAȚII PUBLICE

8

OPINII JURIDICE

Facebook
APRECIERI

+96%

Twitter
IMPRESII

+ 16%

Web
VIZITATORI UNICI

+604%

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

📍 Str. A. Șciusev 33, MD-2001
Chișinău, Republica Moldova

☎ +37322843601

☎ +37322843602

@ contact@crjm.org

🌐 www.crjm.org

📘 CRJM.org

🐦 CRJMoldova

